

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2026-523

18.6.2026

If Skadeforsikring NUF

Lystbåt/fiskebåt

Krav om tilbakebetaling av erstatning – medvirket til å senke båt? – fal. § 8-1 fjerde ledd.

Sikredes yrkesfartøy sank, og sikrede meldte skaden under Transport- og Marineforsikringen. Foretaket utbetalte erstatning, men mottok senere tips som førte til videre undersøkelser. Nye tekniske vurderinger og en rapport, stilte spørsmål ved sikredes forklaring og sannsynligheten for det oppgitte hendelsesforløpet. Foretaket besluttet å kreve tilbakebetalt erstatningen, samt utgifter det hadde hatt til utredning av saken, da det mente at sikrede uredelig hadde brutt opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd. Foretaket var av den oppfatning at sikrede selv hadde medvirket til å senke båten og viste bl.a. til funnene i rapporten og sikredes håndtering av situasjonen da han oppdaget at båten tok inn vann. Sikrede avviste dette og anførte bl.a. at det ikke var tatt høyde for flere omstendigheter i sikredes forklaring av hendelsesforløpet. Videre viste sikrede til at det var snakk om en svært krevende og stressende situasjon, og at det derfor ikke kunne vektlegges at han ikke hadde handlet optimalt. Nemnda kom til at saken måtte avvises av bevismessige hensyn.

Saksfremstilling

Saken gjelder spørsmål om foretaket kan kreve tilbakebetalt utbetalt erstatning og utgifter det har hatt til undersøkelser i saken, grunnet uredelig brudd på opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. forsikringsavtaleloven (fal.) § 8-1 fjerde ledd.

Sikrede kontaktet i januar 2025 If Skadeforsikring NUF (forsikringsforetaket) og varslet at det forsikrede yrkesfartøyet hadde sunket.

Partene synes ikke å bestride at brannvesenet som rykket ut til båten plasserte lensepumpene i fiskekummen, slik at lensingen ikke hadde noen effekt, da fiskekummen hadde flere åpninger mot sjøen.

Båten ble hevet 10.1.25, og det ble etter det opplyste avdekket at slangen fra bunnventilen som gikk inn på vannfilteret hadde hoppet av. T skal ha opplyst at det var de som stenge bunnventilen i forbindelse med lensing av båten. Båten ble deretter undersøkt av A 13.1.25:

Årsak til synking er som nevnt tidligere sannsynligvis at slange på sjøvannsfilter/inntak er løsnet. Vann vil da fritt kunne renne inn i båt, jo tyngre båt blir i vannet desto mer trykk/vann kommer inn.

Slangeklemme var ikke skrudd til og sto i ytterste/åpen stilling, var sklidd ned på slangen (se bilde)

Testet om det var noe galt med slangeklemme, men etter min vurdering helt i orden.

Slanger på inntak til filter og videre til pumpe/impeller på motor er byttet i senere tid.

Slange er montert med enkle slangeklemmer og kravet er doble slangeklemmer ifølge Nordisk Båt Standard pkt 2 . 5

Foretaket tilbød 14.1.25 kr 367 703 i erstatning, hvilket sikrede akseptert påfølgende dag.

Foretaket mottok i etterkant av erstatningsutbetalingen flere anonyme tips om at årsaksforholdet burde undersøkes, og foretaket besluttet på denne bakgrunn å utrede saken nærmere.

Foretaket besørget en ny besiktigelse av båten hvor slangestussen ble undersøkt. Videre ble det undersøkt om impelleren var tørrkjørt som følge av at slangen hadde hoppet av. L skal ha konkludert med at impelleren ikke var tørrkjørt.

Foretaket avholdt en samtale med sikrede 11.3.25. Foretaket har ikke lagt frem samtalereferat eller lydopptak fra samtalen. I sakens politidokumenter er foretakets oppsummering av samtalen inntatt, hvor det bl.a. følger at sikrede forklarte:

Anmeldte forklarte at motorrommet var tørt da han dro fra båtplassen ved fiskebryggen i (by) og at han så dette da han åpnet kranen til sjøvannsfileret slik han pleide. Han stoppet ikke andre steder på vei ut mot (R). Da anmeldte ble spurt om årsaken til at han ikke hadde stengt kranen til sjøvannsfileret mens han ventet på å få bistand fra brannbåten, svarte han at han fikk panikk og ikke tenkte på dette. Anmeldte hadde forsøkt å lense båten med en bøtte, men han hevdet at vannet fosset inn så raskt at han ikke maktet dette. Da anmeldte ble spurt om hvordan slangeklemmen som fester slangen til sjøvannsfileret kunne løsnet og beveget seg ned på slangen, forklarte anmeldte at han ikke visste dette, men at det muligens kunne skyldes vibrasjoner fra motoren.

På spørsmål om hvorfor anmeldte ikke veiledet brannvesenet da de ved en feiltakelse puttet lensepumpene i fiskekummen i stedet for motorrommet, forklarte anmeldte at han ikke fikk med deg hvor de plasserte lensepumpene.

Da anmeldte ble spurt om hvor lang tid det tok fra han ringte og varslet om vanninntrengningen til brannbåten kom, anslo han ca en halv time. På spørsmål om hvorfor han ikke stengte kranen mens han ventet, forklarte anmeldte at han fikk panikk og ikke tenkte på dette, men i stedet brukte en bøtte til å forsøke å lense båten.

Foretaket engasjerte N til å vurdere forløpet for havariet. Rapporten konkluderte med:

Basert på våre undersøkelser er det vanskelig å gi faglig støtte til rapportert hendelsesforløp.

For de to elementene denne rapporten er ment å svare på, er følgende vår vurdering:

A. Det er svært usannsynlig at slangestussen har kommet av sjøvannsfileret av seg selv, selv om slangeklemmen ikke var på plass.

B. Det tok omtrent et kvarter fra slangestussen kom av sjøvannsfileret til motoren var halvveis nedsenket i sjøvann. Våre beregninger indikerer at det kan ha gått ytterligere en time før sjarken var så overfylt som bildene fra brannbåten viser.

Foretaket besluttet 19.5.25 å kreve tilbakebetalt erstatningen for båten og utgiftene til heving, da det mente at sikrede uredelig hadde brutt opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd. Videre krevde foretaket erstatning for utgifter det hadde hatt til taksering og tekniske undersøkelser. Samlet rettet foretaket et krav på kr 606 512. Foretaket var av den oppfatning at sikrede selv hadde medvirket til å senke båten. Foretaket politianmeldte sikrede for forsikringsbedrageri 17.6.25.

Sikrede var uenig i foretakets avgjørelse og klaget til foretakets kundeombud. Sikrede avviste at han hadde noe å gjøre med at båten sank. Foretaket opprettholdt sitt standpunkt etter en ny vurdering av foretakets kundeombud.

Sikrede forklarte bl.a. følgende i politiavhør 4.9.25:

Den 9. januar skulle mistenkte ut å fiske som vanlig. Mistenkte startet opp båten og sjekket at alt var som det skulle. Han kjørte rundt halv 9 fra fiskebrygga i (by). Mistenkte skulle til (R) og det gikk fint. Da han nærmet seg (R) etter ca. en time begynte motoren å fuske. Mistenkte tenkte at det var drit i dieselfileret, så han satt båten i fri og sjekket motorrommet. Det var fullt med vann og så stoppet motoren. Han så ikke hvor vannet kom fra, men tok en bøtte og begynte å øse. Mistenkte ringte til 112 eller 113 fordi han fikk panikk. Mistenkte sa hva det gjaldt og fikk beskjed om at brannbåten skulle komme. Brannvesenet gjorde det de

kunne for å redde båten fordi det var livet og arbeidsplassen til mistenkte. Brannbåten kom og mistenkte satt seg oppi der. De begynte å pumpe ut vann av båten, uten at mistenkte så hva de holdt på med. Mistenkte kom ut på dekk og så at båten var alt for langt nede til å reddes. Ca. 10 minutter etter så hadde båten sunket. (...)

Sikrede bestrider tilbakebetalingskravet, og avviser at opplysningsplikten er brutt.

Sikrede har livnært seg på å fiske og hadde ikke noe å vinne på å senke båten. Tvert imot ble sikrede stående uten inntekt, og uten rett til dagpenger da sikrede er selvstendig næringsdrivende. Hendelsen har preget sikrede i så stor grad at han ikke lenger ønsker å arbeide som fisker, og sikrede har i etterkant skiftet yrke.

Foretaket mener at sikrede enkelt kunne ha stengt kuleventilen til slangen. I ettertid fremstår nok dette enkelt, men det var det ikke i den konkrete situasjonen. Vannet stod allerede over motoren idet sikrede åpnet motorrommet for å sjekke hvorfor motoren hadde stoppet, og sikrede kunne ikke se hvor vannet kom inn, siden slangen som hadde hoppet av lå under sjøvannsfileret. Dette betyr også at krana var et godt stykke under vann, og det var ikke mulig å se hvor vannet kom inn og dermed forstå at det var denne kranen som måtte stenges.

Foretaket viser også til at impelleren burde ha blitt tørrkjørt i perioden maskinrommet brukte på å fylle seg med vann. Ifølge rapporten fra N tok det omtrent et kvarter fra slangestussen kom av til sjøvannsfileret til motoren var halvveis nedsenket i sjøvann. Dersom det hadde kommet inn litt vann før slangen hoppet av, kan motoren kjøre mye lengre enn dette uten at impelleren blir tørrkjørt.

Rapporten til N tar ikke høyde for at slangen kan ha løsnet over tid, som følge av konstante bevegelser i båten eller andre faktorer. Rapporten viser kun til at N festet slangen og måtte bruke kraft for å få den av, uten at det er forklart nærmere hvor vanskelig det var, eller lignende.

Foretaket aviser sikredes forklaring av tidsforløpet, men sikrede kan ikke se at hans forklaring på dette punkt er i strid med rapporten. Sikrede vet ikke når slangen falt av, men det må ha skjedd etter at han reiste fra havnen, og da sikrede åpnet luken ned til maskinrommet var det for mye vann der til at han kunne se hvor vannet kom inn. Ifølge rapporten vil det ta omtrent et kvarter fra slangestussen kom av sjøvannsfileret til motoren var halvveis nedsenket i sjøvann, og det kan ha tatt ytterligere en time før sjarken var så overfylt som bildene fra brannbåten viser. Sikrede kjørte fra fiskebrygga ca. ti over åtte, og brukte litt over en time til å komme dit båten sank. Litt før halv ti stoppet motoren og sikrede åpnet motorrommet. Sikrede ringte brannvesenet kl. 09:38. På dette tidspunkt var ikke båten så full av vann som bildene tatt fra brannbåten viser, siden det tok noe tid fra han ringte til brannvesenet kom.

Sikrede fulgte ikke med på brannvesenets forsøk på å berge båten. Sikrede var svært stresset da brannvesenet endelig kom, og ikke minst redd. Brannvesenet ba sikrede om å sette seg på en stol i brannbåten og drikke litt brus, mens de fokuserte på båten. Det er ikke riktig at sikrede tok bilder mens redningen pågikk. Da brannvesenet kom inn og fortalte at de ikke kunne redde båten, ble sikrede med ut på dekk og tok to bilder av båten. Sikrede var ikke ute på dekk da de forsøkte å lense båten.

Forsikringsforetaket krever tilbakebetalt utbetalt erstatning og utgifter foretaket har hatt til undersøkelser i saken, og anfører at sikrede uredelig har brutt opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd. Foretaket er av den oppfatning at sikrede selv har medvirket til å senke båten.

Sikrede har forklart at han sjekket motorrommet før han kjørte ut fra fiskebrygga, og at alt var normalt. Sikrede har forklart vanninntrengingen med at slangestussen mellom ventil og filter må

ha hoppet av. Rapporten til N konkluderer med at det er svært usannsynlig at slangestussen har kommet av sjøvannsfileret av seg selv, selv om man skulle legge til grunn at slangeklemmen ikke var på plass. Foretaket viser til de øvelser N gjorde som er beskrevet i rapporten, og at det var nødvendig å bruke kraft for å ta slangestussen av filteret. Dersom slangen hadde hoppet av slik sikrede har forklart, ville impelleren ha vært tørrkjørt, noe den ikke var.

Foretaket kan ikke se noen annen forklaring enn at sikrede selv har demontert slangefileret for å få båten til å synke. Dette underbygges av at sikrede ikke stengte kranen til sjøvannsfileret mens han ventet på bistand fra brannvesenet. Sikrede er etter egen forklaring rutinert på sjøen, og det fremstår uforståelig for foretaket at sikrede ikke skal ha tenkt på dette mens han forsøkte å lense båten. Dette inntrykket forsterkes av at det er en enkel øvelse å stenge kuleventilen til slangen, særlig med tanke på at sikrede har forklart at han stenger denne kraven hver gang han fortøyer båten og åpner den hver gang han skal bruke båten.

Det er videre påfallende at sikrede ikke veiledet brannvesenet når de feilaktig plasserte lensepumpene i fiskekummen, og ikke i motorrommet. Det fremstår lite troverdig at sikrede ikke skal ha fulgt med på bergingsarbeidet, hvilket forsterkes av at sikrede tok flere bilder mens fartøyet holdt på å synke.

Sikrede har forklart seg uriktig om tidsforløpet. Undersøkelsene viser at fyllingen av båten med vann må ha tatt lengre tid enn det tidsforløpet sikrede har redegjort for, hvilket underbygger at hendelsen var regissert og planlagt fra sikredes side.

Det er ikke grunnlag for delvis erstatning i henhold til fal. § 8-1 fjerde ledd andre pkt., som forutsetter at sikredes forhold bare er lite klanderverdig, bare angår en liten del av kravet, eller at det ellers foreligger særlige grunner.

Foretaket anser ikke sikredes forhold som bare lite klanderverdig, og foretaket mener at sikredes motivasjon i denne saken var økonomisk gevinst. Forholdet er av samme grunn graverende, som med tyngde taler mot lemping, sml. Ot.prp. nr. 49 (1988-89) s. 89. Forholdet angår heller ikke bare en liten del av kravet.

Det foreligger heller ikke særlige grunner. Bortfall av egen inntekt er en naturlig konsekvens av sikredes egne handlinger. Det må være opp til sikrede å skaffe seg nytt inntektsgivende arbeid slik at han kan forsørge seg selv og de han har forsørgeransvar for. Foretaket har ikke opplysninger som skulle tilsi at det er mer krevende for sikrede å skaffe seg arbeid enn det vil være for andre i tilsvarende situasjon. Tilbakebetalingskravet er ikke av en slik størrelse at det er ruinerende om retten til erstatning bortfaller i sin helhet.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket kan kreve refusjon av utbetalt erstatning og utgifter til utredning av saken, på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd.

Nemnda mener denne saken reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4.1 bokstav d hvoretter en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom «saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går utover klageorganets effektivitet» og lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f. Det følger av Prop. 32 L (2015-2016) under pkt. 10.6.1.3 at avvisningsregelen kan benyttes «der klageorganet ikke anser tvisten å være egnet for deres behandling, for eksempel på grunn av bevisspørsmål», jf. også FinKN 2017-408 og 2018-077.

Partene har motstridende opplysninger om årsaken til at kranen for sjøvannsfileret var stengt og sikredes aktivitet i forbindelse med bergningsarbeidet. Disse spørsmålene bør belyses med

muntlige forklaringer fra parter og vitner i en hovedforhandling. Spørsmål knyttet til sjøvannsfileret reiser også tekniske bevissspørsmål som nemnda ikke har grunnlag for å vurdere.

Nemnda mener disse bevissspørsmålene vanskelig kan løses på en forsvarlig måte ved skriftlig saksbehandling for en sak som gjelder uredelig brudd på redegjøringsplikten ved skadeoppgjøret etter fal. § 8-1. Problemene knyttet til bevis i en slik sak blir særlig fremtredende fordi det dreier seg om bevis for uredelighet, og hvor man ved motstridende forklaringer må ta stilling til sikredes troverdighet. Dette er et spørsmål som generelt er vanskelig å avgjøre med skriftlig saksbehandling, og som blir enda vanskeligere pga. den strenge bevisbyrden i slike saker. Problemene knyttet til bevisvurderingen må også sees i sammenheng med at det dreier seg om alvorlige anklager mot sikre med store økonomiske konsekvenser, samtidig som uredelig brudd på redegjøringsplikten er et stort problem for foretakene og fører til store tap for forsikringskollektivet, jf. Ot.prp. 1988-1989 s. 84 flg. Samlet mener nemnda dette betyr at en forsvarlig behandling av denne saken forutsetter at saken er bedre opplyst enn tilfellet er her.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Saken avvises.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (bransjerepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).